

El 'peccat' original de l'autonomia balear

Ofegada i soterrada sota l'autocomplaença dels partits balears, com es podrà comprovar amb motiu del vintè aniversari de l'Estatut, aquest primer de març, la vertadera història de la feblesa autonòmica balear cal cercar-la en els seus orígens.

L'oficialment coneguda com a Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB) va néixer l'1 de març de 1983.

El juny d'aquell any, i fins el 1996, va arribar al poder un partit, l'Aliança Popular (AP) de Manuel Fraga (després PP) que havia batallat tot i més contra l'autonomia. I aconseguí aquest poder gràcies a un pacte secret a Madrid, al despatx d'un banquer, basat en pressions econòmiques personals sobre el líder d'un partit (Unió Mallorquina) que havia nascut suposadament per enfortir l'autogovern balear.

No és cap interpretació. És el resum del *peculiar* perquè autonòmic balear reconegut pels líders polítics d'aquella època. No hi ha res que s'hi assembla en cap altra comunitat autònoma de l'estat. Ni, probablement, en cap altre indret del món democràtic. Són unes circumstàncies tan extraordinàries (un pacte de govern orquestrat sota pressions econòmiques personals), caòtiques, incomprensibles i en si mateixes tan paradoxals (un govern autonòmic antiautonòmicista), que semblen pròpies d'un *tebeo* o del teatre de l'absurd. Doncs no. Són —és— la història autonòmica de les Illes Balears.

Per què va ser possible i per què ningú no s'interessa mai per recordar-ho i els partits viuen i actuen com si mai no hagués passat? Potser pel tarannà illenc, tan *mediterràniament* semblant a, posem per cas, la germana Sicília, on l'única llei que val és la de l'*omertà*. Qui sap. Però el fet és que el *peccat original* ha marcat tota l'existència autonòmica balear i res no es pot entendre si no es coneix la història tan peculiar

de com es va gestar, es va avortar i, a pesar d'això, va néixer l'autonomia de les Illes Balears.

Primera fase: 1975-78. En els anys de la *il·lusió*, durant la transició després de la mort de Franco, l'efervescència política a Balears va beure molt del mimetisme català. No debades bona part dels dirigents polítics dels partits encara clandestins, si bé tolerats, havien estudiat i s'havien format vitalment, professionalment, culturalment o políticament a Barcelona. I els que no, a Madrid. Els esquemes ideològics principatins, si fa no fa, i en la seva essència, s'implantaren a Balears, sense que hi hagués una realitat sociològica sobre la qual recolzar-se.

Durant l'any 1976 tot bullia. Semblava que tota força política que pogués sortir dels poders *tradicionals* s'enfonsaria irremediablement sota l'allau de la història. Els partits d'esquerra —de tota mena i condició— i el nacionalisme catalanista i mallorquinista (no així el menorquinisme, l'eivissenquisme o el formenterisme) florien. Aquells dotze mesos van veure néixer, aterrar o bé actuar a les Illes ja sense embuts els principals partits del que se'n deia l'antifranquisme. El PCE, PSOE, Partit Socialista Popular, el PSI (després PSM de Mallorca i Menorca), Unió Autonomista... Tot feia pensar —sobretot ells s'ho pensaven— que serien els protagonistes absoluts dels anys immediats. Però aviat van sortir a la llum les seves dramàtiques mancances.

Intentaren, com a la resta de l'estat, organitzar plataformes unitàries que permetessin obtenir una representació seriosa en el conjunt de l'oposició a tot l'estat. Foren els fracassats intents de les assem-

Discurs d'investidura de Gabriel Cañellas com a president balear, el 7 de juny de 1983. Començava la primera legislatura del govern autònom.

Els socialistes, liderats per Fèlix Pons, foren els únics que saberen que era el moment d'aparentar unitat interna

bles democràtiques. Naixeren el 1976 i, en la pràctica, moriren el mateix any sense haver servit mai per res. Excepte per fer el ridícul, que ningú a la Península entenia: quatre veus (una per illa), dient i defensant tesis contradictòries (sovint dins dels mateixos partits segons fos l'origen insular) tot i pretendre ser una sola veu. Fins el punt que l'oposició de l'estat acabà per no fer-los cas, als balears. I els principals partits d'esquerra illencs se'n varen desentendre.

Però així i tot aquella constel·lació de partits en mans de batalladors i entusiastes joves dirigents semblava estar predestinada a liderar el futur polític balear. Sobretot s'ho pensaven, és clar, ells mateixos. La ineficàcia, però, era tanta que ni tan sols en àmbits teòrics com la formulació dels Països Catalans o l'autonomia per a Balears s'aconseguia un mínim acord. El desgavell era total, rere la frenètica activitat. Precisament això, l'activitat erma substituïa l'eficàcia en la confecció dels missatges polítics.

Per l'altre costat, la dreta actuava a la inversa. Amb molta més intel·ligència política va fer el procés a l'inrevés: tot i les bregues i gelosies, que n'hi hagué, va ser capaç d'estructurar-se a partir de la Concurrencia Democràtica Balear, a la qual s'hi afegiren altres grups, i més tard tots es refongueren en el Partit Popular (res a veure amb l'actual ni amb el seu antecessor d'aleshores, l'AP de Manuel Fraga). Aquesta progressiva organització de la dreta, que contrastava amb el caos entre els partits d'esquerra i nacionalistes, li va permetre reconvertir-se amb relativa facilitat en la Unió de Centre Democràtic. A començament de 1977 es creà a Madrid la UCD com a plataforma electoral del president (des de juliol de 1976) Adolfo Suárez. La pràctica totalitat de la dreta política balear entrà en la UCD sense gaires problemes; tan sols se'n va quedar fora la Unió Democratacristiana de les Illes Balears (UDIB), que fracassaria en les eleccions i, posteriorment, desapareixeria.

Així, quan arriben les primeres eleccions, el 1977, hi havia tres grans blocs. Un, la poderosa UCD, que comptava amb tota l'estructura *transfranquista* (per dir-ho d'alguna manera) de les institucions que treballaven al seu favor, amb una imatge de dreta moderada i moderna i —això és sempre un valor afegit a Balears— amb un segell d'unitat i tranquil·litat. Dos, l'esquerra i el nacionalisme, els antifranquistes, totalment enfrontats en un embull del qual només el PSOE se n'havia sabut sortir. Els socialistes, liderats per Fèlix Pons, foren els únics que saberen que era el moment dels partits i d'aparentar unitat interna (que tampoc no és que fos molta, però això és una altra història). Quan l'esquerra radical retreia a Pons el seu *tacticisme* electoral de caràcter partidista, ell contestava sense dubtes: "No ens enganyem, és més important cada partit que no les assemblees..." Va ser l'únic que ho va entendre, a l'esquerra.

Un tercer bloc polític, totalment marginal, era l'Aliança Popular (AP) de Manuel Fraga i que a Balears no tenia, pròpiament, un lideratge. A Eivissa era pràctica *propietat* de qui es presentava com a independent (més paradoxes illenques, un partit subordinat a un independent) a senador, Abel Matutes. A Menorca, hi apareixien, a l'AP, els noms del franquisme autòcton més ranci, igual com a Mallorca.

Arriben les eleccions i UCD agrana. Només li aguanta el PSOE. I l'AP d'Eivissa, que col·loca Matutes de senador. A partir d'aleshores es crea l'Assemblea de Parlamentaris, els electes, que havien de "negociar" amb Madrid el procés autòndomic.

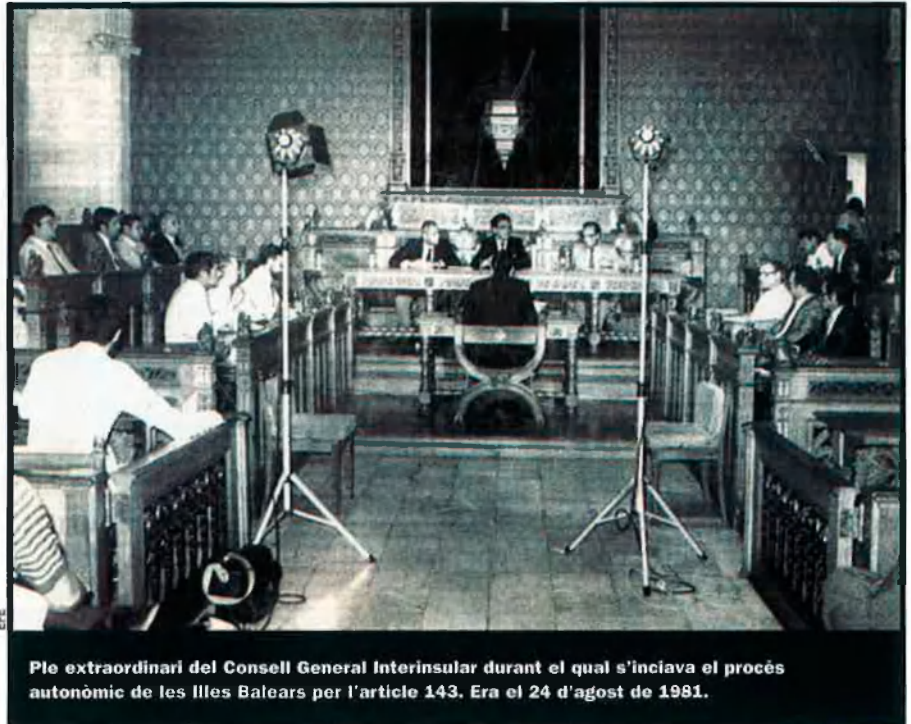
L'autonomia havia estat la paraula màgica des de feia més d'un any. El bessó de tota discussió política. Tothom se'n deia partidari, però ningú no s'aclariria sobre el com, ni quan ni tan sols el perquè. Uns volien autonomia de tots els Països Catalans. D'altres, de cada illa. Uns tercers, de Balears. El de més enllà, sí però no. Els altres... i així quasi fins a l'infinit.

Cal fer un incís aclaridor. Ja el 1976 Balears hagués pogut tenir un estatut d'autonomia. Però ningú no el va voler. Excepte Josep Melià i Pericàs, que era

procurador en Corts, i home aleshores influent en el Madrid reformista. La qüestió és que pel seu càrrec, Melià aixecava la desconfiança de molta gent de l'esquerra i el nacionalisme, tot i que (més paradoxes) gairebé tothom l'havia ajudat a ser procurador (el 1974) perquè significava un alè fresc, una nova manera de fer política amb promeses de democratització i regionalització. Aquell 1976 els reformistes de Madrid impulsen el que se'n deia el *regionalisme*. Era la formulació teòrica del que després es conegué com el *café per a tothom*.

Miguel Herrero Rodríguez de Miñón (ara com ara una de les poques veus que defensa la diversitat quasi confederal pel País Basc i Catalunya) va publicar al *Diario de Mallorca*, el gener de 1976, un article significativament titulat "El estatuto balear", en el qual explicava el que el Madrid reformista volia. En síntesi, donar una autonomia, fos quin fos el fons, a Balears com a experiment per, després, generalitzar per tot arreu la regionalització. Per què? El mateix Herro ho deia sense dissimular: per superar via pràctica els *fetixismes històrics* que el nacionalisme basc i català pretenien fer valer amb els respectius estatuts de la República. Doncs bé, un possible regal com aquell va ser menyspreat per tota la classe política balear, excepte per Melià.

En bona lògica, aquest desgavell autonomista balear arribà a 1977 sense aclarir-se. Així, aquella Assemblea de Parlamentaris, creada el juliol de resultes de les eleccions de juny, inicià les presumptes negociacions amb Madrid per mirar de veure si seria possible obtenir l'autonomia per a Balears. Al cap d'un any naixia el primer ens d'autogovern illenc: el Consell General Interinsular formalment presentat el 28 de juliol de 1978 en un acte oficial en el Castell de Bellver, a Palma, amb la presència de Josep Tarradellas, president de la Generalitat de Catalunya, i d'alts representants de la Generalitat Valenciana. El protagonitzaven, i n'ocupaven els càrrecs, UCD i PSOE. AP tenia una sola veu: Matutes acceptava l'autonomia, amb reserves sobre la futura estructuració balear i el poder de cada illa, però la resta del partit (a Mallorca i Menorca) es mostrava clarament antiautonomista.

Ple extraordinari del Consell General Interinsular durant el qual s'incia el procés autònic de les Illes Balears per l'article 143. Era el 24 d'agost de 1981.

Els partits que havien superat el desastre de les primeres eleccions i no havien desaparegut (PCE, PSM...) quedaven fora del procés autònic. El nacionalisme el rebutjava amb contundència: "L'estafa de la preautonomia", titulà un article Damià Pons (PSM), actual conseller d'Educació i Cultura. Tot, o quasi tot el món intel·lectual d'esquerra i nacionalista, refusava aquella preautonomia que podia resumir-se en allò que digué el president del CGI, per UCD, Jeroni Albertí: "Nosaltres proposàvem i Madrid decidia."

Segona fase: 1978-1983. Però en fi, Balears ja tenia autogovern. Podria semblar que l'incipient estructura política i institucional autòctona serviria per anar fent quallar una major consciència de país i que, a remolc, la sensibilitat autonomista dels partits creixeria. Res més lluny del que va ocórrer.

El fet és que el 29 d'octubre de 1977 se celebrà a Palma la manifestació en favor de l'. Però va ser un pur miratge. Primer, perquè era originàriament una còpia del que ocorria a Catalunya (l'Onze de Setembre) sense que a Balears hi hagués una demanda social efectiva. Segon, perquè l'èxit de participació en bona part va ser mèrit de la UCD, que hi jugà a fons

per (més paradoxes) desdibuixar la reivindicació i mobilització original del catalanisme cultural i polític. El símbol de l'èxit de la UCD va ser que, aquell dia, quan Josep Maria Llompart començà, sobre el cadafal instal·lat a la Plaça Major de Palma, a parlar en català estàndard, bona part de la gernació congregada l'escriassà espontàniament (o no, que això no se sabrà mai) bramant "mallorquí, mallorquí!" Llompart va respondre històricament amb crits de "català, català!"... Tot un símbol de desunió sobre la qüestió més essencial, la pròpia identitat, que suposadament tots els reunits defensaven i que servia de justificació per demanar —si és que la demanaven— l'autonomia.

El miratge del 29-O s'esvaí ràpidament. El partits que continuaren protagonitzant el procés foren en exclusiva UCD i PSOE i, secundàriament i sempre amb molt de menfotisme, AP. El partit conservador es va anar reestructurant, sense èxit. El 1979, un jove nou dirigent, Gabriel Canellas, ni tal sols aconseguia l'acta de regidor de l'Ajuntament de Palma en les primeres eleccions municipals.

Mentrestant, UCD i PSOE seguien amb la seva negociació a Madrid. Com per tot arreu, ningú no sabia què seria

Félix Pons, a l'esquerra, no aconseguí ser el primer president, com tothom esperava. Un altre líder socialista, Joan March, va reconèixer que l'Estatut és fill de Tejero i de les pressions a UM.

exactament l'autonomia, però, això sí, tothom la volia, ràpida i com més, millor. És a dir, per l'article 151 de la Constitució. Però el 23 de febrer de 1981 tot s'espallà. L'intent de cop d'estat del tinent coronel de la Guàrdia Civil Antonio Tejero, va actuar de catalitzador de la idea que s'estenia per Madrid: el procés autonòmic se'ls hi estava *escapant de les mans*. Era el temps que un jove falangista, potser a algú li sona el nom, José María Aznar, feia sentits cànctics patriòtics en favor d'allò que en diríem *l'Espana una*.

Després de la intervenció del rei, que reuní els principals líders dels partits estatals per demanar-los "moderació" i "sentit comú", el procés autonòmic balear va fer el seu enèsim salt mortal sense xarxa. Seguint les ordres de les centrals a Madrid, tant la UCD com el PSOE renunciaren a l'autonomia màxima prevista en l'article 151 de la Constitució i optaren per l'aiguallida via del 143.

Deixem que siguin els protagonistes del canvi –o de la renúncia, si així es vol qualificar– els qui ho expliquin: el president d'UCD-Balears i del Consell General Interinsular, Jeroni Albertí, i el dirigent del PSOE (que després en va ser secretari general entre 1991 i 1995) Jo-

an March. Aquests dos testimonis, igual com el de la resta de líders polítics citats en aquest article, foren entrevistats en un col·leccionable titulat *Memòria Viva* (publicat pels diaris *Última Hora* i *Baleares-Balears* editat pel Grup Serra. Palma, 1995-96).

Joan March qualificà l'Estatut balear de "conseqüència directa del 23-F": "Després del cop d'estat, l'executiva federal ens va plantejar que, tal i com estaven les coses, convenia anar pel 143 i ens digueren que la principal preocupació dels militars en aquells moments era el tema autonòmic i que, per tant, calia anar amb molta prudència. [...] Durant una temporada ens hi resistírem tot el que poguérem. Hi insistírem molt, però a la fi vàrem veure que no hi havia res a fer. La qüestió era que si nosaltres insistíem amb la via del 151 de cap manera ens ho acceptarien al Congrés. Per tant, acceptàrem el canvi." Una cessió que es va oficialitzar en un congrés extraordinari de la Federació Socialista Balear-PSOE.

El màxim representant institucional i polític d'aquell moment, ja que era president del CGI i del partit immensament majoritari, la UCD, Jeroni Albertí, també explicà amb sinceritat contundent com va ser el canvi: "Un matí, mentre

m'afaitava, vaig sentir per Ràdio Nacional que anàvem pel 143. Així me'n vaig assabentar." És a dir, Madrid ho havia decidit, i no hi havia res a dir o a fer. A Balears. Altra cosa foren els casos de Canàries i Andalusia, on hi hagué una rebel·lió de dirigents polítics i institucionals que els permeté arribar a l'autonomia pel 151. Això deixava en evidència no ja la feblesa, sinó la manca de voluntat de lluitar de Balears. Potser és que tant a Canàries com a Andalusia el sentit autonòmic havia quallat en la societat o bé en les elits polítiques, o en totes dues. El que és segur és que aquell canvi de via no va merèixer cap mobilització social, econòmica o política a les Illes. S'acceptà, com segurament s'hagués acceptat qualsevol altra cosa. El desinterès era majúscul.

Si bé el canvi era teòricament instrumental (la via) –així justificaren els protagonistes (amb l'excusa que la Constitució preveu l'ampliació al cap de cinc anys)–, el pas del temps, vint anys ja, ha demostrat que els crítics que auguraren que allò era una renúncia substancial, essencial, tenien raó. Si fa no fa Balears segueix on era.

Així, doncs, arribà l'any 1982. El de les eleccions generals. I amb UCD i PSOE en plena recta final de les negociacions autonòmiques que eren rebutjades pel nacionalisme que se'n quedava al marge (PSM). I també per la dreta, AP, que feia un discurs antiautonomista lleugerament canviat respecte al d'anys anteriors. Tot el desgavell organitzatiu d'aquest partit s'havia solucionat amb el lideratge de Gabriel Canellas, que, amb el suport d'Abel Matutes, havia pactat amb Manuel Fraga. Mostrava, però, una feblesa orgànica, política i de representació enorme: ja s'ha dit que ni tan sols Canellas havia pogut entrar a l'Ajuntament de Palma el 1979. L'únic càrrec de certa importància que tenia AP a Balears era l'acta de senador que havia aconseguit Matutes. A poc a poc, la nova AP va canviant de missatge. Deixa enrere l'oposició frontal a l'autonomia que (amb l'excepció de Matutes) l'havia caracteritzada. El nou missatge és l'aposta pel que anomenen la "paritat". Això és, que en el futur Parlament balear la suma del nombre d'escons de les illes menors

fos igual al de Mallorca. Fan bandera d'aquesta reivindicació fins el punt d'anunciar que si no se'ls hi accepta recórrer contra el futur estatut al Tribunal Constitucional. Era la invenció del que després s'ha anomenat l'insularisme polític. Una simple i indissimulada fórmula per assegurar que el poder conservador a Eivissa, on tenien un vertader feu, desequilibrés el total balear.

Les eleccions del 28 d'octubre de 1982 suposen, com per tot, que la UCD s'enfonsa i guanya el PSOE. I emergeix amb una força brutal AP, molt més que en qualsevol altra comunitat. Per tant, quan es constitueixen les Corts, els partits que havien de tancar el procés eren el PSOE i AP. Però com que AP pretenia la paritat, que el PSOE rebutjava, aleshores s'hagué de reobrir la negociació. Va ser una negociació ràpida. Les aspiracions clarament clientelistes que s'intuïen rere la reivindicació insularista d'AP tengueren premi. Finalment pactaren, socialistes i conservadors, que el sistema de representació seria de paritat corregida. Actualment és 13 diputats per Menorca, 12 per Eivissa, 1 per Formentera i 33 per Mallorca. El desequilibri és tan brutal que el diputat formenterer surt electe per uns 2.000 vots, quan un de mallorquí en requereix d'uns 15.000. Però ni així es va avenir AP a votar l'Estatut. Pesà, i molt, la tradició antiautonomista. Els conservadors s'abstingueren. L'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears era aprovat el 25 de febrer i publicat al BOE l'1 de març de 1983.

Les Illes Balears, que l'any 1976 haguessin pogut tenir un estatut preconstitucional, acabaven el procés enmig del desinterès general de la societat i accedien a l'autonomia pràcticament a la coa de tot l'estat al mateix temps que Extremadura.

El primer Govern. Però les peculiaritats no s'havien acabat. Arribaren les eleccions: el dia 8 del mes de maig. Uns comicis autonòmics en què es presentaven quatre partits que eren i simbolitzaven tot el procés autonòmic. El PSOE, que havia estat la formació que havia renunciat a la via ràpida de l'article 151, i que havia sabut adaptar-se a cada moment. AP, el partit que no havia volgut

Jeroni Albertí, figura cabdal en tot el procés autonòmic de les Illes. Va arribar al pacte amb Aliança Popular perquè, segons explicaria anys més tard, estava "condicionat per motius econòmics". L'acord, però, sembla que tenia el suport de gran part d'aquella Unió Mallorquina. Albertí ja havia passat per UCD i l'octubre de 1982 havia fundat UM.

l'autonomia durant anys i que es presentava a les primeres eleccions autonòmiques sense haver votat l'Estatut en el Congrés. UM, organització fundada per Jeroni Albertí l'octubre de 1982 (després d'abandonar UCD), concorria com un partit regionalista que pretenia enfortir l'autogovern, tot i que la nul·la defensa del seu líder de l'article 151 objectivament havia minat les expectatives autonòmiques de Balears. I el PSM, que mantenia en alt les banderes nacionalistes i radicalment autonomistes des de 1976, i que esperava que la societat electoral balear posàs al seu lloc tots els qui havien protagonitzat tantes renúncies.

Els resultats foren: 4 diputats del PSM; 8 d'UM (6 propis més dos independents, un per Eivissa i un altre per Menorca, que s'hi adheriren); 21 del PSOE; i 21 de l'antiautonomista AP (en coalició formal amb dos grupuscles liberals: el Partit Demòcrata Liberal i la Unió Liberal).

Aquella nit del 8 de maig de fa gairebé vint anys hi hagué estupefacció en molts cervells balears. Eren uns resultats difícils d'acceptar per a molta gent que havia lluitat per l'autonomia i anhelat l'Estatut durant molts anys. L'especificitat balear manava i contrastava amb el que passava per tot arreu. En moltes comunitats el partit que havia lluitat per l'autonomia, o almenys havia sabut dissimular com si ho hagués fet, guanyava. En altres, arribava al poder el partit que havia protagonitzat el procés i la negociació autonòmica, fos més o menys autonomista. L'única comunitat on guanyava en vots el partit que s'havia oposat a l'autonomia i que no havia votat el propi Estatut era Balears. AP era, per uns dos mil vots per sobre del PSOE, el més votat.

Tot i ser la llista més votada, i tenint en compte l'empat en escons, era lògic pensar que les tres forces unides pel mínim denominador comú de l'acceptació autonòmica (PSOE, UM i PSM) optas-

Abel Matutes era dels pocs i tímids defensors de l'autonomia en la primigènia AP. Gabriel Cañellas va ser el primer president balear gràcies al pacte madrileny amb UM.

sin per un pacte. De fet, UM es deia hereta del regionalisme d'UCD, del qual n'havia sorgit, precisament, amb l'excusa de la manca de sentiment autonomista dels centristes. El PSOE, tot i les renúncies fetes, era un partit autonomista. I el PSM, si bé es mostrava molt crític cap a l'autonomia que s'havia aconseguit, l'acceptava per anar aprofundint-la i aixamplar-la. Semblava clar, doncs, que del consens de mínims, l'únic partit que en quedava exclòs era l'AP de Gabriel Cañellas.

Però no. El pacte el van fer AP i UM. Es va gestar, com sol passar a Balears, a Madrid. Al despatx del financer del Grup March, Carlos March, Jeroni Albertí i Gabriel Cañellas pactaren el poder amb un document que es va amagar en la caixa forta del financer i que ningú no ha vist mai.

Tornem a la veu dels protagonistes. En l'entrevista que Jeroni Albertí concedí a *Memòria Viva* l'entrevistador li fa una ràfega de preguntes sobre el suport d'UM a AP aquell 1983. Al principi Albertí accepta que hi hagué el pacte al despatx del banquer, però no li atorga gaire importància perquè, diu, l'acord responia a la voluntat de la majoria d'UM. Després accepta que també hi havia "un interès extraparlamentari" a

evitar un govern de centre-esquerra. Finalment, Albertí se sincera i explica que durant 1983 i 1988 (que va ser l'any de la seva renúncia a la presidència d'UM, i el 1991 abandonà la política) es va veure contínuament "condicionat" per la seva situació econòmica personal, a causa d'uns avals bancaris relacionats amb els seus negocis que no havien funcionat bé: "Les pressions anaven augmentant i jo estava condicionat. Va arribar un punt en què jo no volia cedir a coses que hauria hagut de cedir... i me'n vaig anar." Tot seguit l'entrevistador demana: "El seu suport, el 1983, a AP i a Gabriel Cañellas va ser una d'aquestes cessions a què es va veure obligat?" I Albertí contesta: "Bé... no va ser una cosa de jo tot sol [el pacte], va ser de tot UM... però sí, jo no era totalment lliure. No era lliure perquè estava condicionat per motius econòmics."

Fèlix Pons va ser el cap de llista del PSOE el 1983. En l'entrevista a la publicació citada diu, sobre el particular i amb un clar domini de la diplomàcia, que "les circumstàncies que varen determinar donar la investidura a Gabriel Cañellas l'any 1983 no sé quines són, però es varen decidir a Madrid; i les circumstàncies que varen determinar la continuïtat de Cañellas quan es va pre-

sentar la qüestió de confiança, després que Albertí li hagués retirat el suport, també es varen decidir a Madrid. Per tant varen ser circumstàncies extraparlamentàries".

El que Pons evitava de dir amb claredat sí que ho explicitava el seu company de partit Joan March: "No és tan sols aquest acord [d'investidura de Canellas, el 1983], perquè en Carlos March també va impedir una moció de censura [el 1984 contra Canellas] i va determinar el sentit d'una moció de confiança [d'UM a favor de Canellas quan li havia retirat abans el suport]."

Una història silenciada. En fi. Queda clar el, si més no, *peculiar* origen de l'autonomia balear, de la qual, ara, es compleixen vint anys. És una història silenciada. Ningú no en vol parlar. Una història marcada, primer, per la renúncia dels dos principals partits, UCD i PSOE, a la via constitucional de l'article 151, actitud que contrastà bastant amb el que va ocórrer a Canàries i Andalusia, on els dirigents polítics de partits estatals es rebel·laren contra les indicacions, o consignes, de Madrid, i guanyaren. En segon lloc, també una història marcada pel fet que el bessó polític de la representació (la paritat corregida) insular a l'ens que és i representa la sobirania, el Parlament, fos pervertida per un partit antiautonomista que imposà l'insularisme. I tercer, i sobretot, és una història marcada per l'episodi negre esdevingut quan es posaren en marxa les institucions: la coalició de govern AP-UM, es va fer mercès a un pacte que, com a mínim, es pot considerar bastard.

Això sí, durant setze anys el partit antiautonomista que de manera tan *curiosa* va arribar al poder, va gaudir de la majoria dels vots i, per tant, legítimament va governar. Si bé, també s'ha de dir, la participació popular en les eleccions autonòmiques mostra un progressiu descens que marca el mínim, de moment, a les darreres eleccions, el 1999, amb una abstenció rècord del 43,2%.

Clar que després de tot el que s'ha explicat aquí, a algú li estranya?

Miquel Payeras